

суспільства і об'єднують такі її соціальні якості, як світогляд, інтереси, ціннісні орієнтації. Суб'єктні властивості характеризують поведінку людини під час навчання, коли вона виступає як суб'єкт діяльності.

Існування індивідних властивостей обумовлює необхідність урахування викладачами рівня здібностей студентів. Викладач повинен вміти правильно оцінювати цей рівень та визначати відповідний рівень складності навчальних завдань. Ця задача ускладнюється і тим, що її розв'язання збігається в часі з процесом навчання, і великою кількістю студентів в академічних групах. Для її розв'язання можна запропонувати використання завдань різного змісту та рівня складності з одного й того самого розділу дисципліни або додаткових завдань підвищеної складності для здібних студентів, завдяки чому викладач зможе індивідуалізувати обсяги та зміст роботи. Проте існує ймовірність того, що студенти можуть бути не зацікавлені у збільшенні обсягів роботи та будуть затягувати її закінчення. У цьому разі потрібно звернутися до їх особистісних рис, а саме провести роз'яснювальну роботу щодо користності здобуття додаткових професійних знань та навиків.

Спостерігаючи поведінку студентів під час виконання навчальних завдань, зокрема лабораторних робіт з використанням інформаційних систем, можна зробити висновки про суб'єктні властивості студентів, зокрема, про недостатні їх готовність і бажання самостійно використовувати інструктивні матеріали. Великі за обсягом докладні інструкції студенти сприймають негативно, а стислі — погано розуміють. Тому при розробці навчальних інструкцій слід враховувати попередній досвід їх використання, наближаючись до оптимальних як за обсягом, так і за змістом.

О. М. Гребешкова, канд. екон. наук, доц.,
А. В. Кірієнко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра стратегії підприємств

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА: ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Як визначено Колегією Міністерства освіти і науки України¹, нинішня система підготовки фахівців з вищою освітою має певні недоліки, зокрема: відсутність систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, низький рівень активності студентів і відсутність елементів змагальності в навчальних досягненнях, відсутність гнучкості в підготовці фахівців, можливість необ'єктивного оцінювання знань студентів. Вирішити деякі з цих проблем можливо, на наш погляд, шляхом модернізації процесу організації індивідуальної роботи студента.

Організація індивідуальної роботи студента повинна відбуватися з урахуванням рівня професійної підготовки, що має сприяти, на нашу думку, більш глибокому та якісному засвоєнню нормативного навчального матеріалу. На бакалаврському рівні у процесі організації індивідуальної роботи доцільно дотримуватися таких основних принципів: 1) варіативності запропонованих для виконання завдань — для посилення зацікавленості виконавця в проведенні досліджень та урахування особистих схильностей студента; 2) пріоритету фахової спрямованості — для розвитку професійних навичок проведення економічних обґрунтувань; 3) креативності — для виявлення у студента здатностей проведення наукового пошуку. Для студентів магістерського рівня підготовки зазначені принципи доцільно доповнити ще двома, а саме: 1) орієнтації на міждисциплінарний характер досліджень, що має сприяти розвитку економічної ерудиції студента; 2) проактивності виконавця, що проявляється у активній участі студента не тільки у виконанні запропонованих викладачем завдань, а також у безпосередній участі при його формуванні (виборі структури, типу завдань, їх сутнісному наповненні тощо).

Для реалізації зазначених принципів доцільно використовувати такі методи організації індивідуальної роботи: безпосереднє спілкування викладача зі студентом у формі диспутів, колоквиумів та ін., проведення наукових студентських конференцій та презентацій, виконання індивідуальних завдань тощо.

Ефективність індивідуальної роботи визначається підвищенням якості знань студентів з певної дисципліни та за фахом взагалі. Важливим напрямком підвищення ефективності індивідуальної роботи студента є застосування адекватної системи оцінювання, яка була здатна виконувала властиві їй функції — контролюючу й мотивуючу. На практиці немає ідеальних систем

---

¹ Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації європейської вищої школи: Тематична збірка для професорсько-викладацького складу. — К.: КНЕУ, 2005. — С. 68.

оцінювання знань, а кожна з тих, що використовується, має свої і сильні, і слабкі сторони. Організація оцінки результатів індивідуальної роботи студента повинна брати до уваги різні методи оцінки, що можуть надати різні «зрізи» рівня знань: письмові та усні опитування, комп'ютерні тестування, перевірка навичок за допомогою спеціальних програмних продуктів (моделей, тренінгів тощо) або в умовах роботи на реальному об'єкті (підприємстві), підготовка та обґрунтування проектів з презентацією отриманих результатів, безпосереднє спілкування зі студентом під час його роботи тощо.

В умовах модернізації системи вищої економічної освіти індивідуальна робота як органічна складова навчального процесу набуває усе більшого значення. Тому, перш ніж визначити конкретні заходи по удосконаленню організації індивідуальної роботи студентів, вважаємо за доцільне проведення комплексу аналітичних робіт щодо визначення оптимального співвідношення між навантаженням студента та раціональною організацією роботи викладача у такому контексті.

*В. В. Грубінко, д-р біол. наук, проф., перший проректор
Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

ПРИНЦИПИ І ТЕХНОЛОГІЇ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ

Ідеологією сучасної освіти є зміна її парадигми від одержання знань студентом як об'єкту навчання до їх суб'єктного здобуття через організацію самоосвіти студента. У зв'язку з цим методологією процесу навчання та, відповідно, оцінювання знань студента, визначено його переорієнтацію з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму. Зазначений принцип узгоджується з підходами до організації навчання та оцінки знань студентів за принципами ECTS.

У структурі навчального навантаження студента в межах кредиту за системою ECTS передбачені всі види робіт: лекції, практичні (лабораторні) роботи, семінари, консультації, практики, самостійна робота, екзамени, кваліфікаційні роботи чи інші види діяльності, пов'язані з оцінюванням. Індивідуальна робота роз-